

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра тюркської філології

Курсова робота

з тюркської філології на тему:

**ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ
МОВИ**

Студентки групи Тур 15-21

факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

спеціальності 035 Філологія

спеціалізація 035.068 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша- турська

Пашенко Анастасії Євгенівни

Науковий керівник:

доц. Пілик В.В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ	5
1.1 Іншомовні запозичення з східних мов	5
1.2. Західноєвропейські запозичення	9
Висновки до Розділу 1	16
Розділ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ПРАКТИЦІ	17
2.1 Французькі запозичення	17
2.2 Англіцизми	22
2.3 Італійські запозичення	23
2.4 Німецькі запозичення	23
2.5 Грецькі запозичення	24
Висновки до Розділу 2	27
ВИСНОВКИ	28
АНОТАЦІЯ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ	31

ВСТУП

Мова є продуктом суспільного життя. Соціальна діяльність людини немислима без мови. Мова повинна була існувати в тій чи іншій формі в найдавніших людських суспільствах з найдавніших часів. Сама думка є своєрідною «внутрішньою мовою». Завдяки мові виникає реальна можливість суспільних стосунків людини, і замість простого наслідування відбувається створення культури та традиції, які можна вивчати та передавати з покоління в покоління спочатку усно, а потім і письмово. Мова також уможлиблює справжні людські стосунки, в яких неприязнь, симпатія, любов і повага можуть бути виражені більш узгодженим і розширеним способом. [6]

Немає таких мов, які б розвивалися в абсолютній ізоляції. Будь-яка мова обов'язково зазнає іншомовного впливу або навіть впливає на інші мови. [3]

Словниковий склад мови будь-якої країни чутливий до змін. Його безперервні зміни, де відбувається зв'язок зі всіма сферами суспільної діяльності, призводить до втрати великої кількості застарілих слів, але до появи більшої кількості нових слів, зокрема іншомовних запозичень.

Причиною появи іншомовних запозичень є історичні взаємодії народів і культурний обмін між ними. Також великий вплив на це мають досягнення технологій і розробки, які руйнують кордони у сфері комунікацій. Особливо в такій країні, як Туреччина, яка прийняла багато цивілізацій і застрягла між континентами та морями, є багато іноземних слів, які осіли в мові не лише за останні роки, але й з минулого. Хоча люди не знають походження чи значення більшості цих слів, але часто використовують їх у повсякденному житті та в письмовій мові. Багато народів подорожуючи привносять в інші країни слова своєї мови, які потім люди використовують в повсякденні. Навіть вивчаючи іноземну мову, ти починаєш несвідомо використовувати слова з неї, а потім вони починають поширюватися в соціумі.

Виходячи з вище сказаного можна зрозуміти, що **актуальністю** нашого дослідження є те, що запозичення є дуже поширеними в наш час не тільки в турецькій, а й в інших іноземних мовах.

Метою дослідження є визначення та пізнання більшого про західноєвропейські запозичення в лексичній системі сучасної турецької мови..

Виходячи з мети дослідження, можна виділити такі **завдання** як:

- Визначити поняття запозичення;
- Проаналізувати, які є види запозичень;
- Розглянути західноєвропейські запозичення;
- Дослідити походження запозичень в турецькій мові;

Об'єктом дослідження виступають іншомовні запозичення в турецькій мові.

Предметом дослідження є дослідження походження та використання західноєвропейських запозичень в турецькій мові.

Методи дослідження. Спираючись на мету та завдання дослідження ми можемо виокремити такі методи як:

1. Описовий метод(опис особливостей іншомовних запозичень в турецькій мові);
2. Аналіз іншомовних запозичень(пізнання запозичень з розділенням інформації на частини, і детальне вивчення іншомовних запозичень);
3. Метод пошуку матеріалу для дослідження.

Науковою новизною є те, що ми не вперше розглядаємо таку тему як іншомовні запозичення в турецькій мові. Але ми вирішили дослідити цю роботу з різних боків та в той же час показати різноманітність запозичень в різних мовах світу.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що воно може використовуватися в сфері лексикології. А також може бути корисним для українців, які тільки починають вивчати турецьку мову. Ми впевнені що наш матеріал може бути корисним для застосування на лекціях, уроках та практичних заняттях з турецької мови, а також може вплинути на розвиток навичок перекладу з турецької мови.

РОЗДІЛ 1. ПОХОДЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З РІЗНИХ ЧАСТИН СВІТУ.

1.1. Іншомовні запозичення з східних країн.

Загальновідомо, що будь-яка культура світу може розвиватися лише в тісному взаємозв'язку з культурами інших народів. Як зазначає відомий мовознавець М. Кочерган, жодна культура світу не розвивається в ізоляції, відірвано від інших культур. Одним із наслідків такого взаємозв'язку культур є виникнення іншомовних слів у мові кожного народу. Контакти народів зумовлюють культурний обмін, зокрема обмін словами. Тому в кожній мові, окрім «своїх», є «чужі», тобто запозичені слова.

Існує велика кількість попередніх досліджень запозичень в окремих мовах, але проект Loanword Typology є першим дослідницьким проектом, який намагається пролити світло на лексичні запозичення загалом за допомогою топологічного підходу.

Широка порівняльна перспектива є важливою, якщо ми хочемо вийти за межі описової мети визначення конкретних запозичених слів та їх історії з метою пояснити (принаймні частково), чому були запозичені певні конкретні слова з однієї мови на іншу. Правда, є багато простих випадків запозичення, мотивованого культурою, де культурний "імпорт" супроводжується лексичним "імпортом" у легкий спосіб. Але навіть у таких, здавалося б, неproblemних випадках, завжди виникає питання, чому запозичення взагалі мало відбутися, адже всі мови мають засоби для створення нових виразів з власних ресурсів. Замість того, щоб запозичувати слово, вони могли б скласти нове слово. І, звичайно, є багато інших випадків, коли взагалі не зрозуміло, чому мова запозичила слово з іншої мови, оскільки повністю еквівалентне слово існувало раніше.

Таким чином, пояснити спостережувальні запозичені слова та оцінити ймовірність запозичення окремих слів непросто. В менш добре досліджених мовах і в мовних сім'ях, а також на давніших етапах історії часто незрозуміло, чи слово є запозиченим, чи словом з рідної мови. Часто дві мови чи родини демонструють вражаючу лексичну схожість, яка однозначно доводить історичний зв'язок, але чи ця

лексична подібність пов'язана зі спільною спадковістю чи запозиченням є предметом суперечки.[7]

Лексична система мови є найвідкритішою для інновацій порівняно з синтаксичною, граматичною, фонетичною системами. Також можна додати, що у ній зосереджено уявлення іншої культурної спільноти про дійсність та навколишній світ. Щодо нових явищ на лексичному рівні, то вони зумовлені впливом "чужої" культури і мови, а також спричиняють появу в мові запозичень, а саме елемент чужої мови, який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, і крім того сам процес переходу елементів однієї мови до іншої. Традиційно за характером запозичення поділяють на власне іншомовні запозичення (матеріальні запозичення і калькування) і інтернаціональну лексику [1, с. 101].

За визначенням українського мовознавця Ю. Жлуктенка, матеріальне (лексичне) запозичення – це запозичення, до якого входить лексична одиниця повністю з іноземної мови, тобто переймається не лише матеріальний експонент (або одне із значень) іншомовної лексичної одиниці, а й її значення [1, с. 101].

В турецькій мові йдеться про іншомовні запозичення з X ст. від прийняття тюрками ісламу, а сучасний етап – це етап масового вторгнення західноєвропейських запозичень у розмовну і писемну мови, коли вони стають активними компонентами комунікативних процесів, проходячи п'ять етапів процесу запозичення: стабілізація, інтеграція, пристосування, проникнення і реєстрація для остаточної уніфікації й адаптації у турецькій мові[1, с. 98-99].

Як зазначає турецький дослідник А. Пюскюлюоглу (А. Püskülüoğlu), на сьогодні турецька мова стоїть перед масштабним вторгненням запозичень із західних мов. Розв'язання цієї проблеми є нагальним завданням не лише мовознавства, але одночасно й громадянського суспільства та засобів масової інформації загалом [1, с. 98].

Протягом усієї історії свого розвитку аглютинативна турецька мова відчувала на собі сильний вплив різносистемних мов і насамперед аналітичної перської мови і

флексивної арабської мови. Значний вплив арабської на мови огузо-сельджуцьких племен почався з такої важливої для них події як прийняття ними ісламу в IX–X ст. Вплив перської мови посилювався з часів проникнення сельджуцьких племен на територію Ірану в XI ст. й утворення в Анатолії Держави Сельджукідів у XI ст. Арабська мова, яка була мовою ісламу й поширювалася в результаті арабських завоювань у VII–X ст. на величезній території азійського і африканського континентів, істотно вплинула на мови багатьох народів, а також й на більшість тюркських мов, через те що, подібно до латини в середньовічній Європі, арабська була мовою науки, культури і релігії мусульманських народів. А щодо перської мови, яка була прийнята за офіційну й літературну при дворі сельджуцьких султанів, то як мова іранського народу, який мав багаті культурні традиції, вона була в ту епоху мовою прози і поезії для більшості народів Сходу [1, с. 99].

Через цей тісний зв'язок турецької мови з арабськими та перськими мовами, призвело до появи арабських та перських запозичень не лише в лексичному, а й в фонетичному, морфологічному та синтаксичному.

Перська лексика, так само як і арабізми, широко запозичувалася мовою турецької художньої літератури, особливо поезії (*Divan Edebiyatı*), проникала в різні функціональні стилі турецької мови. Деякі, здебільшого стилістичні, дуплети арабської і перської лексики збереглися в сучасній турецькій мові до сьогодні [1, с. 99].

Значний вплив на формування лексичного складу турецької мови справили також мови народів, які були асимільовані турками, сельджуками і османами в період завоювання ними Малої Азії. Серед ранніх запозичень у турецькій мові є лексика з вірменської, італійської, курдської та інших мов народів, з якими турки комунікували в епоху Середньовіччя [1, с. 100].

Серед цих мов варто відокремити грецьку – мову колись високоцивілізованої та могутньої Візантійської імперії. Лексичні запозичення грецького походження в турецькій мові пов'язані, в основному, з географічними реаліями та топонімами Середземноморського і Малоазійського регіонів, а також з елементами засвоєної кочовиками-турками грецької матеріальної культури: домогосподарством,

землеробством, рибальством, мореплавством. Грецька термінологія й лексика, що проникли до турецької мови в період XI–XV ст., здебільшого увійшли до її основного словникового фонду [1, с. 100].

До турецької мови увійшли також слова із південнослов'янських і західнослов'янських мов, з мов балканських народів тощо: з угорської, румунської та інших, що об'єднуються разом із грецькими запозиченнями загальним терміном "балканізми і слов'янізми". Ці слова пов'язані переважно з осілою землеробською культурою [1, с. 101].

Але буває так, що іншомовні запозичення так вкорінюються в мову, що носії мови не помічають різницю між наприклад іншомовного слова та власне турецького. Доводиться з'ясувати походження слова за допомогою етимологічного аналізу.

Серед зовнішніх чинників, що стимулюють іншомовні запозичення, виділимо такі:

- новаторство нації в певній сфері діяльності;
- історична взаємодія народів, а саме: культурна, торговельна, військова тощо;
- економія мовних засобів;
- мовний снобізм, тобто мода на ту чи іншу мову;
- авторитетність мови-джерела, що звичайно призводить до появи інтернаціоналізмів, спричиняючи запозичення лексики багатьма мовами з однієї мови тощо
- історично зумовлене збільшення певних соціальних прошарків, які приймають нове слово; [1, с. 103].

Внутрішні причини запозичень, що переходять до лексичного складу мови-реципієнта:

- необхідність номінації нових предметів і понять через брак у складі мови-позичальниці еквівалентного слова для номінації нового предмета або поняття: leasing – лізинг, bar-kot – бар-код, animasyon – анімація, blender – блендер, lap-top – ноутбук тощо. Вочевидь, що номінація нових предметів, явищ або понять у сучасних

комунікативних технологіях є основною причиною запозичень західноєвропейських слів, особливо американізмів, турецькою мовою;

- намагання уникнути полісемії, закріпити за своїм і чужим словом різні смислові відтінки. У мові це виявляється через позначення певного спеціального виду предметів, явищ або понять, що раніше називалися одним турецьким словом, за допомогою іншомовного слова. Так, для позначення великого магазину в турецькій мові вживається запозичене з англійської слово *süpermarket*, скорочено *market* (турецькі *dükkan* – магазинчик, крамниця; *mağaza* – магазин), для позначення обслуговуючого персоналу на борту літака укорінилося англійське слово *hostes* – стюардеса, для позначення засобу пересування між поверхами – французьке слово *asansör* – ліфт. Потреба в деталізації предметів, явищ і понять спричиняє запозичення турецькою мовою багатьох західноєвропейських наукових і технічних термінів. Наприклад, турецьке слово *basınç*– тиск разом із французьким запозиченням *tansiyon*– кров'яний тиск;

- прагнення замінити багатослівне найменування в турецькій мові однослівним шляхом запозичення іншомовного слова. Так, французьке запозичення *aperitif* замінило турецьке описове словосполучення *İştahı açmak için yemekten önce içilen içki* – напій, що п'ють перед їжею для апетиту;

- тенденція поповнювати експресивні засоби мови, що спричиняє появу іншомовних стилістичних синонімів: *sınırlı* (обмежений) – *limitet*, *hizmet* (обслуговування) – *servis*;

- тенденція продовжувати ряд спільних за значенням і морфологічною структурою запозичених слів. Так, на прикладі спортивної термінології в турецькій мові легко простежити, що майже вся вона запозичена з англійської: *tenis*- теніс, *futbol*- футбол, *şut* – удар, *korner*– кутовий удар, *pas*, *penaltı* – пенальті, одинадцятиметровий штрафний удар [1, с. 103-104].

Варто зазначити, що іншомовні запозичення, проникаючи до будьякої мови, можуть істотно впливати на її лексичний склад, а можуть залишатися поодинокими вкрапленнями [1, с. 104].

1.2.Західноєвропейські запозичення.

Найстарішими запозиченнями із західноєвропейських мов є грецькі й італійські запозичення. Результатом цього стала тривала історична взаємодія турецького і грецького народів, а також доволі тісних контактів з італійськими державами (насамперед Венеційською і Генуезькою Республіками), коли за часів Середньовіччя ці держави мали значний вплив на мореплавство і торгівлю Османської імперії. Таким чином, зовнішньою причиною проникнення грецьких і італійських запозичень до турецької мови були тісні та різнобічні контакти народів, а внутрішнім мотивом стала необхідність номінації нових понять і предметів через брак свого еквівалента. Можна виділити кілька лексико-семантичних груп грецьких і італійських запозичень у сучасній турецькій мові. Насамперед можемо почати зі сфери мореплавства. Практично вся мореплавна лексика турецької мови походить від грецької й італійської. До неї належать не тільки риболовецькі і мореплавні терміни, але й назви морських тварин, риб, а також морських вітрів. Велика кількість термінів землеробства і назв рослин мають грецьке або італійське походження, де безперечно кількісну перевагу має грецька лексика, що пояснюється тривалим співіснуванням турецького і грецького народів. Тісні контакти грецького й італійського народів із турецьким були причиною появи значного пласту побутових запозичень, а також запозичень у сфері харчування [1, с. 104-105].

Варто зазначити, що практично всі запозичення з грецької й італійської мов є матеріальними запозиченнями, а кальки трапляються дуже рідко. З вищезгаданих мов до турецької увійшли, здебільшого, іменники, менше прикметників, дієслова фактично не зафіксовані (хіба що в поєднанні з допоміжним дієсловом). Можемо виділити те, що грецькі й італійські запозичення повністю засвоєні, добре адаптовані до турецької, підпорядковані орфографічним правилам турецької мови й не викликають труднощів на письмі [1, с. 105].

Найбільший пласт серед західноєвропейських запозичень становлять французькі запозичення. На думку багатьох дослідників, активне проникнення цієї лексики було помічено в XVII ст., хоча "важливим рушієм міжнародної європейської політики XVI ст." став турецько-французький союзний договір 1535 р., що надавав значні привілеї й пільги французьким купцям на Близькому Сході. Академік А.

Кримський відзначав важливість цього договору не тільки в економічному і політичному відношеннях, але й у розвитку європейської орієнталістики. Таким чином, можемо стверджувати, що французька лексика починає проникати до турецької мови із XVI ст., з посиленням свого впливу в подальшому. Основними зовнішніми причинами появи французьких запозичень у турецькій мові являлися авторитетність Франції і, відповідно, французької мови у світі, іншими словами "мода", а внутрішніми – необхідність номінації нових явищ і предметів, понять; намагання уникнути полісемії, закріпити за чужим і своїм словом різні смислові відтінки; прагнення замінити багатослівне найменування в турецькій мові однослівним шляхом запозичення французького слова. Передусім, це було пов'язанно з такою історичною подією, як реформування армії за часів Селіма III (1789–1807), коли було взято курс на вестернізацію армійського корпусу, а пізніше – із докорінною реформою в армії після знищення яничарського корпусу на початку XIX ст. (1826). Не можна не сказати про культурні контакти між Османською імперією і Францією, що мало вплив не тільки на літературно-мистецьку лексику, але й на лексику газетнопубліцистичну, наукову [1, с. 105].

Через те, що французькі запозичення, як й італійські і грецькі проникли до турецької мови вже достатньо давно, то вони повністю засвоєні, добре пристосовані до сучасної турецької, підпорядковані турецькій орфографії і складностей на письмі не викликають. Доволі цікаво, що французькі лексичні запозичення чудово пристосовуються до фонетичної системи турецької мови через подібності у наголосі слів (у французькій мові, як і в турецькій, наголос тяжіє до кінця слова) [1, с. 107].

Після Другої світової війни бачимо безперечний поворот Туреччини до США, а згодом – і приєднання до Північноатлантичного блоку (НАТО), а також багаторічні спроби Туреччини стати членом Європейського Союзу; всі ці чинники виявилися визначальними у процесі активного проникнення англо-американських запозичень у сучасну турецьку мову. Насамперед, сфера впливу англійської лексики обмежувалася кількома спеціальними галузями, а саме: спорт, сучасна морська техніка і деякі інші. Однак, в результаті активізації процесів глобалізації у світі та стрімкого технологічного прогресу, на чолі якого часто перебували США, потік

інтернаціоналізмів і американізмів поспішно зростав. Цікаво, що американізми почали витісняти колишні запозичення з французької мови, особливо серед інтелігенції

[1, с. 107-108].

Серед поодиноких західноєвропейських запозичень хочу акцентувати увагу на німецьких, які не мають істотного впливу на словниковий фонд турецької мови. До основних причин проникнення цих запозичень належать, передусім, зовнішні, а саме політико-військові контакти німецької і турецької сторін, що розпочалися активно ще в першій половині ХХ ст., а вже з другої половини ХХ ст. – згідно з масовим виїздом турецьких робітників до Німеччини й розвитком турецького бізнесу в цій європейській країні [1, с. 110].

Проблем збереження турецької мови турецькими іммігрантами в Західній Європі – це не лише справа сьогодення, але й серйозна проблема майбутнього. Деякі науковці назвали таку турецьку "EuroTürkçe", коли до турецької мови активно "вплітаються" німецькі словосполучення й слова. Поки що це є проблемою розмовної мови, але шлях такої мови до писемної, мабуть, не дуже довгий, що становить, безсумнівно, загрозу для сучасної турецької мови. Згадана проблема стосується не тільки турків у Німеччині, але й турецьких іммігрантів, які перебувають в інших країнах Західної Європи [1, с. 110].

У другій половині ХХ ст. стала актуальною проблема необхідності обмеження постійно зростаючої кількості запозичень із західноєвропейських мов, переважно із англійської й французької, що найбільш активно проникали до термінології турецької мови. Більшу частину цих слів складали інтернаціональна лексика і міжнародна термінологія, деякі відповідники яких були в турецькій мові.

Нормалізаційна діяльність з причини впливу на процес формування лексичних норм того часу турецької мови в Туреччині здійснювалась на базі широкої лексикографічної роботи, яку очолює Турецьке лінгвістичне товариство. Великого розмаху набула діяльність із вивчення лексичних ресурсів турецької мови як з історичної точки зору, так і в порівнянні з іншими тюркськими мовами. З причини визначення можливостей стимулювання розвитку турецької мови завдяки власним

внутрішнім ресурсам і створення еквівалентів для відповідних іншомовних запозичень досліджувалася регіонально-діалектна лексика, а також турецький лексичний матеріал, зафіксований у пам'ятках писемності різного часу [1, с. 110].

Масове проникнення лексичних запозичень із західноєвропейських мов сприяє тому, що в сучасній турецькій мові великий пласт іншомовних слів, значну частину яких складають інтернаціональна лексика і сучасні міжнародні терміни, отримує можливість функціонувати як еквіваленти відповідних арабсько-перських запозичень. А це суперечить основному принципу, на якому заснована діяльність, що пов'язана із сучасним мовним будівництвом у Туреччині – обмеження сфери використання іншомовних запозичень. Такий процес має загалом об'єктивний характер, оскільки основна маса таких запозичень належить до спеціальних галузей, що отримали сучасні міжнародні назви в турецькій літературній мові [1, с. 111].

Виокремлюють дві основні групи еквівалентів запозичень. До першої групи можемо віднести мовні еквіваленти, що витіснили з літературної мови відповідні іншомовні запозичення. Це, переважно, еквіваленти арабськоперських запозичень. Друга група є більш чисельною; до неї належать ті еквіваленти, які в сучасній літературній мові функціонують як синоніми відповідних іншомовних запозичень, повні еквіваленти. Так, багато турецьких еквівалентів західноєвропейських запозичень поширені й функціонують у турецькій мові разом із запозиченою лексикою [1, с. 111].

Значні труднощі в сучасній турецькій мові спричинило захоплення малозрозумілими, штучними словами замість використання запозичених із західноєвропейських мов інтернаціональних термінів. Навіть на сьогоднішній день термінологічна комісія Турецького лінгвістичного товариства висуває пропозицію використовувати замість таких інтернаціональних хімічних термінів, як *hidrojen*–водень, новотвір *sueden* (неологізм синтаксичноморфологічного типу: *su*– вода+ "той, що робить"), замість терміна *oksijen*– кисень, новотвір *raseden*(неологізм синтаксичноморфологічного типу: *ras*– іржа + "той, що робить"). Ми вважаємо, що така мовна політика має характер надмірного пуризму. Адже замітники європейських слів, які фактично вже інтегрувалися в турецьку мову, мають штучний характер,

звучать неприродно. Наприклад, *umumi otlangaç – restoran – ресторан, şekil çeken – fotoğraf makinesi – фотоапарат* тощо [1, с. 114-115].

Період кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст., період стрімкого розвитку інформаційних технологій (*bilişim teknolojileri*), не міг не залишити певний відбиток на розвитку турецької мови. Після появи стільникових телефонів, персональних комп'ютерів, Інтернету тощо сучасна турецька мова відчула істотний вплив англійських термінів інформаційної галузі, що переважно вплинуло не тільки на саму лексику турецької мови, а й на її синтаксис, фонетику, морфологію. Саме завдяки Інтернету велика кількість цих запозичень потрапляє до турецької мови й перетворюється на загальноживану лексику. Серед них: *disk – диск, mouse – мишка, video – відео, menü – меню, link – посилання*.

Серед проблем, що постають перед турецькими мовознавцями у зв'язку з таким масштабним, інтенсивним проникненням англійських інформаційно-комп'ютерних термінів до турецької мови, виникла проблема зміни, або "удосконалення" турецької абетки. На думку деяких лінгвістів, до неї варто ввести такі англійські літери, як *q, x, w* з метою пристосування англійської мови до турецької. Але багато хто вважає, що це порушить не лише цілісність турецького письма, а й спричинить подальші проблеми з турецькою орфографією. Тим більше, що транслітерувати деякі нові англійські терміни не є великою проблемою, оскільки турецька абетка повністю для цього пристосована.

Питання заміни запозичених слів власне турецькими (турецькою цей процес має назву *Türkleştirme – зтуречення*), залучення й творення неологізмів є доволі неоднозначним і суперечливим. Мова – продукт культури народу, який постійно перебуває в контакті з культурами інших народів. Тому проникнення в мову термінів і міжнародних слів становить нормальне явище в усьому світі і є природним критерієм розвитку мови [1, с. 116].

У турецькій мові, крім значної групи перських і арабських слів, представлена величезна група західноєвропейських запозичень. Історія їхнього проникнення до турецької є такою у хронологічній послідовності, починаючи від найдавніших і закінчуючи найсучаснішими: італійські і грецькі – французькі – німецькі – англо-

американські. Західноєвропейські запозичення вживаються в турецькій мові, переважно, у таких сферах, як медицина, економіка, освіта, спорт, техніка, культура, політика, побут. Найвразливішою до проникнення цих запозичень є наукова, технічна і економічна термінологія, а також сфера побуту. Західноєвропейські запозичення в турецькій мові, здебільшого, пристосувалися до турецької орфографії і орфоепії, але це стосується лише вже засвоєних мовою запозичень: німецьких, італійських, французьких, грецьких. Однак процес проникнення англійських слів до турецької мови такий інтенсивний, що часто зберігається англійська орфографія, яка не відповідає нормам турецької орфографії. Водночас, в турецькому правописі не існує єдиного підходу до правил написання західноєвропейських запозичень.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Таким чином можна узагальнити, що турецька мова піддалася багатьом змінам з різних сторін, а точніше можна сказати, що вона мала запозичення не лише з сусідніх країн, а й взагалі зі всього світу. Можемо привести до прикладу те, що в першу чергу досліджувана мова запозичувала в літературі перської мови, також до прикладу можемо вказати сферу мореплавства з італійської та грецької мов.

Безсумнівно, турецька мова намагається розвиватися у всіх напрямках: і в лексичному, і в граматичному, але все ж не можна заперечувати, що існує доволі велика кількість запозичень, які вкоріннилися в саму мову, і, як висновок, в сучасному письмі та мовленні дуже важко буде сучасним дослідникам відійти від уже сталих та загальноновживаних запозичень.

Також в Товаристві турецької мови в 19 столітті 33% слів зі 100% були турецькими, а 67% іноземними запозиченнями(Рис.1). З роками в першій половині 20 століття рівень турецьких слів підвищилася, стало вже 43%(Рис.2). А в другій половині 20 століття рівень турецьких слів зросло до 85%(Рис.3). Але в наш час турецьких слів знову стало менше- зараз це 50%(Рис.4).

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ПРАКТИЦІ.

2.1. Французькі запозичення.

Згідно з результатами дослідження Турецького лінгвістичного товариства, станом на 2005 р. із французької мови до сучасної турецької потрапило 4974 слова, що становило 33,8 % лексичних запозичень у турецькій мові.

У турецькій мові налічується приблизно 14 тисяч слів іншомовного походження. Французькій належить приблизно 35% усіх запозичень.

На сучасному етапі в турецькій мові є багато французьких політичних і економічних термінів, а на останні припадає 35 % запозиченої економічної лексики. [1]. Наприклад, *demokrasi* – демократія, *parti* – партія, *bütçe* – бюджет, *ideoloji* – ідеологія, *devalüasyon* – девальвація, *enflasyon* – інфляція, *portföy* – портфель, *obligasyon* – облигація. Значний відсоток французьких запозичень трапляється в науковотехнічній, медичній, освітянській сферах. Фактично всі здобутки науки і техніки, новітні технології початку ХХ ст. закріпилися в турецькій мові за посередництвом французької. Серед них назви наук: *filoloji* – філологія, *matematik* – математика, *fizik* – фізика; наукові терміни: *aerodinamik* – аеродинаміка, *elektrik* – електрика, *radasyon* – радіація; назви технологічних досягнень західної цивілізації: *monitör* – монітор, *telefon* – телефон, *jeneratör* – генератор, *televizyon* – телевізор; назви освітніх установ, їхніх структурних підрозділів і назви наукових ступенів: *üniversite* – університет, *profesör* – професор, *enstitü* – інститут. У сфері медицини це не лише назви хвороб, але й назви медичних препаратів: *grip* – грип, *anjin* – ангіна, *kanser* – рак, *virüs* – вірус, *bakteri* – бактерія.

Французькі запозичення у сфері бізнесу й комерції охоплюють назви професій (*sekreter* – секретар, *noter* – нотаріус, *elektrikçi* – електрик), назви закладів, установ, перейнятих із Заходу (*fuar* – ярмарок, *ofis* – офіс, *büro* – бюро). Лексика французького походження у сфері культури охоплює широкий клас слів, що були асимільовані турецькою мовою одночасно з перейняттям культури Заходу: *bale* – балет, *kültür* – культура, *sinema* – кіно, кінотеатр, *müze* – музей, *jüri* – журі, *sirk* – цирк. Не обминули ці запозичення і лексику сфери побуту, де вони трапляються, в основному, у таких

лексико-семантичних підгрупах, як назви страв і напоїв (bisküvi – печиво, omlet – омлет, kakao – какао, jöle – желе, назви предметів одягу, тканин (konfeksiyon – готовий одяг, frak – фрак, fötr – фетр), назви предметів побуту (şezlong – шезлонг, sigar – сигара, tuvalet – убиральня, туалет).

Цікавими й доволі продуктивними є напівкальки з французьким іменним компонентом і турецьким дієсловом: mesaj göndermek – надсилати повідомлення, avans almak – отримувати аванс, ruan kazanmak – заробляти бали.

Найбільша кількість французьких запозичень стосується таких понятійних сфер, як:

– новітні технології, технічні засоби, машинобудування (telefon ← téléphone- телефон, teknoloji ← technologie- технологія, asansör ← ascenseur- ліфт, televizyon ← télévision- телевізор, телебачення; akümülatör ← accumulateur- акумулятор, jeton ← jeton- жетон, fotokopi ← photocopie-фотокопія, şantiye ← chantier- будівництво, projektör ← projecteur- прожектор); – наука (biyoloji ← biologie- біологія, alfabe ← alphabet- алфавіт, fizik ← physique- фізика, ekonomi ← économie- економіка, pedagoji ← pédagogie- педагогіка, matematik ← mathématique- математика, ansiklopedi ← encyclopédie- енциклопедія, psikoloji ← psychologie- психологія, sentez ← synthèse- синтез, virgül ← virgule- кома);

– медицина (diyetisyen ← diététicien-дієтолог, bakteriyolog ← bactériologiste- бактеріолог, bandaj ← bandage- бандаж, doktor ← docteur- лікар, infeksiyon ← infection- інфекція, virüs ← virus- вірус, alerji ← allergie- алергія, anestezi ← anesthésie- анестезія, tansiyon ← tension- кров'яний тиск, migren ← migraine- мігрень, terapi ← térapie- терапія, grip ← grippe- грип, jinekolog ← gynécologue- гінеколог, ambulans ← ambulance- швидка допомога, operasyon ← opération- операція);

– сфера абстрактних понять (alternatif ← alternative- альтернатива, avantaj ← avantage- вигода, sistem ← système- система, perspektif ← perspective- перспектива, objektif ← objectif- об'єктивний, teori ← théorie- теорія, strateji ← stratégie- стратегія);

– соціально-політичні й економічні терміни (entelektüel ← intellectuel- інтелектуальний, burjuvazi ← bourgeoisie- буржуазія, adisyon ← addition- рахунок, jenosit ← genocide- геноцид, döviz ← devise- валюта, ipotek ← hypothèque- іпотека,

sansür ← censure- цензура, bürokrasi ← burocratie- бюрократія, sosyal ← social- соціальний);

– публічні установи (restoran ← restaurant- ресторан, otel ← hôtel- отель, готель; bistro ← bistro- кафе, büfe ← buffet- буфет, müze ← musée- музей, sinema ← cinéma- кінотеатр, büro ← bureau- бюро, üniversite ← université- університет, polis ← police- поліція, fuar ← foire- ярмарка, butik ← boutique- butik);

– засоби транспорту (otobüs ← autobus- автобус, tren ← train- поїзд, bisiklet ← bicyclette- велосипед, taksi ← taxi- таксі, otomobil ← automobile- автомобіль, metro ← métro- метро, kamyon ← camion- вантажівка, limuzin ← limousine- лімузин, bulldozer ← bulldozer- бульдозер, motosiklet ← motocyclette- мотоцикл);

– мистецтво, культура (bale ← ballet- балет, kültür ← culture- культура, karikatür ← caricature- калліграфія, konser ← concert- концерт, sirk ← cirque- цирк, müzik ← musique- музика, saksafon ← saxophone- саксофон);

– кулінарія, їжа, напої (gastronomi ← gastronomie-гастрономія, menü ← menu- меню, biftek ← biftek- стейк, barbekü ← barbecue- барбекю, mayonez ← mayonnaise- майонез, gofret ← gaufrette- вафля, omlet ← omelette- омлет, kola ← cola- кока-кола, püre ← purée- пюре, kakao ← cacao- какао, pastil ← pastille- пастила, baget ← baguette- багет, beşamel ← béchamel- бешамель, gazoz ← gaseuse- сода, likör ← liqueur- лікер, rötibör ← petit beurre- печиво, konyak ← cognac- коньяк);

– професії (banker ← banquier- банкір, garson ← garçon- офіціант, profesör ← professeur- професор, arkeolog ← archéologue- археолог, doktor ← docteur- доктор, aktör ← acteur- актор, avukat ← avocat- адвокат, aktris ← actrice- актриса, diplomat ← diplomate- дипломат, rejisör ← régisseur- режисор, amiral ← amiral- адмірал, noter ← notaire- нотаріус, dedektif ← détective- детектив, sekreter ← secrétaire- секретар);

– предмети одягу та взуття (iskarpin ← escarpin- взуття, pardösü ← pardessus- пальто, mayo ← maillot- купальник, gordöşambr ← robe de chambre- халат, manto ← manteau- пальто, kravat ← cravate- краватка, bone ← bonnet- шапка, kasket ← casquette- шапка, abiye ← habillé- сукня, pantolon ← pantalon- штани, bluz ← blouse- блуза, fular ← foulard- шарф, bere ← béret- берет, eşarp ← écharpe- шарф, ceket ← jaquette- куртка, raryon ← rapillon- метелик, üniforma ← uniforme- уніформа, bot ← botte- чоботи);

– індустрія краси (luxe ← lüks- люкс, kozmetik ← cosmétique- косметика, tonik ← tonique- тонік, parfüm ← parfum- парфум, makiyaj ← maquillage- макіяж, pedikür ← pédicure- педикюр, ruj ← rouge à lèvres- губна помада, manikür ← manucure- манікюр, krem ← crème- крем, bigudi ← bigoudi- бігуді, broş ← broche- брош, fondöten ← fond de teint- основа, bukle ← bouclé- кудрі, rimel ← rimmel- туш для вій, güpür ← guipure- гіпюр, fermuar ← fermeture- близкавка, losyon ← lotion- лосьйон, perma ← permanente- хвилясте волосся);

– одиниці виміру (metre ← mètre- метр, santimetre ← centimeter- сантиметр, litre ← litre- літр, kilometre ← kilometer- кілометр).

Щодо орфографії, то тут ми теж можемо спостерігати графічну адаптацію, тобто різне графічне відображення тієї самої фонемі у двох мовах: ascenseur перетворюється на asansör, entrée – antre- основне блюдо, garçon – garson- офіціант, bureau – büro- бюро, rendez-vous – randevu- зустріч, chauffeur – şöför- водій, sauce – sos- соус, avantage – avantaj- авантаж, alliance – alyans- альянс, ambulance – ambulans- швидка допомога, dragée – draje- драже, antique – antik- античний, professeur – profesör- професор, branche – branş- відділення, génération – jenerasyon- покоління, framboise – frambuaz- малина, prestige – prestij- престиж, coiffeur – kuaför- перукар, énergie – enerji- енергія, cognac – konyak- коньяк, exercice – egzersis- вправа, тощо. Детальні приклади наведемо трохи далі.

Найчастіше французькі запозичення в турецькій мові зберігають максимально близьку вимову до оригіналу. Графічно це відображається за допомогою специфічних турецьких літер:

– буквосполучення ch найчастіше відображається в турецькій літерою ş: branche → branş- відділення, chauffeur → şöför- водій, choc → şok- шок, chantier → şantiye- будівельна площадка, chevalier → şövalye-лицар, échauffement → eşofman- спортивний костюм. Рідше позначається як -k-: machine → makine- машина, orchestre → orchestra- оркестр, technique → teknik- технічний;

– буквосполучення eu та e у відкритому складі відображається в турецькій літерою ö: pardessus → pardösü- пальто, chauffeur → şöför- водій, meuble → möble-

меблі, accumulateur → akümülatör- акумулятор, coiffeur → kuaför- перукар, chevalier → şövalye- лицар;

– буквосполучення ou передається літерою u: bourse → burs- стипендія, foulard → fular- шарф, abat-jour → abajur- абажур, blouse → bluz- блуза, bourgeoisie → burjuvazi- буржуазія, poudre → poudra- пудра. Рідше ü: ampoule → ampül- лампочка;

– буквосполучення au або eau трансформується в o: authentique → otantik- автентичний, sauce → sos- соус, saucice → sosis- ковбаса, tableau → tablo- стіл, manteau → manto- пальто, barreau → baro- бар;

– літера u здебільшого трансформується в ü: barbecue → barbekü- барбекю, bureau → büro- бюро, club → kulüp- клуб, pardessus → pardösü- пальто, bus → bus- автобус, uniforme → üniforma- уніформа, culture → kültür- культура, accumulateur → akümülatör- акумулятор, parfum → parfüm- парфуми;

– літера ç відповідно до вимови передається s: garçon → garson- офіціант.

Сполучення літер gn передає у французькій м'який [n']. Відповідної літери для позначення цього звука в турецькому алфавіті немає. Якщо цей звук знаходиться наприкінці слова, то в турецьких варіантах відбувається додавання -ya: Almanya ← Allemagne- Німеччина, İspanya ← Espagne- Іспанія, Polonya ← Pologne- Польща, şampanya ← champagne- шампанське, kampanya ← campagne- кампанія, kolonya ← eau de Cologne- колонія. Зазвичай є німе не вимовляється в кінці запозичень, але приблизно 70 французьких запозичень у турецькій мові є винятками із цього правила: filtre ← filtre- фільтр, kalibre ← calibre- калібр, metre ← mètre- метр, kilometre ← kilomètre- кілометр, konserve ← conserve- консерви, liste ← liste- список, litre ← litre- літр, maske ← masque- маска, möble ← meuble- меблі, rekolte ← récolte- урожай, santimetre ← santimètre- сантиметр, şifre ← chiffre- пароль, termometre ← termomètre- термометр.

Як ми вже зрозуміли, що більше всього запозичень з французької мови, бо після розлому турецької імперії та створення Турецької Республіки, турецька мова почала запозичувати слова з європейських мов, серед яких була і французька.

2.2. Англіцизми.

Процес світової глобалізації не оминув і турецьку мову, яка налічує приблизно 500 англiцизмiв (bot, cips, futbol, hostes, e-mail, kariyer, lobbi, linç).

Сфера використання англо-американiзмiв доволi широка. Передусiм це лексико-семантична група, що охоплює полiтику i економiку. У полiтичну турецьку лексику впевнено увiйшли такi слова, як briefing – брифiнг, miting – зустрiч, spiker – спікер, що повнiстю за значенням збiгаються з вихiдною мовою.

Однi з них трапляються у вузьких спеціальних галузях економiки, iншi стосуються економiки загалом: tranş – транш, kliring – кліринг, marketing – маркетинг, menecer – менеджер.

Англо-американськi запозичення в сучаснiй турецькiй позначають не лише назви видiв спорту, але й постають як спортивнi термiни, наприклад: regbi – регбi, ping-pong – настiльний тенiс, start – старт, hendbol – гандбол, forvet – форвард, finiş – фiнiш тощо.

Особливiсть англо-американiзмiв у сферi побуту полягає в тому, що вони позначають тi явища й предмети, що не були характерними, 109 традиційними для Туреччини, а прийшли iз Заходу i є надбанням захiдної культури, яку в республiканськiй перiод активно переймає турецьке суспiльство. Побутовi запозичення широковживанi в сучаснiй турецькiй мовi: boyfriend – друг, weekend – уiкенд, вихiднi, jel – гель, cin – джин, tost – тост, ketçap – кетчуп, hobi – хобi.

Бiльшiсть англо-американiзмiв – матерiальнi запозичення:

dolar – долар, mobil – мобiльний, modem – модем, limit – обмеження, хоча трапляються i кальки, як-от: gökdelen – хмарочос, але частiше – змiшанi, напiвкальки (futbolcu – футболiст). З англiйськoї мови запозичена також i бiльшiсть iнтернацiональних термiнiв сучасностi, таких як data – данi, iнформацiя, medya – медiа, roket – ракета, market – магазин, teur – магнiтофон.

1996 року Турецьке лiнгвiстичне товариство опублiкувало нове видання "Орфографiчного довідника", у передмовi до якого зазначено, що в довіднику є слова, не засвоєнi турецькою (ödüñçlemeler), що зберiгають написання мови-оригiналу (check-up – перевiрка, fuel – паливо, oil – нафта, масло, by-pass – обхiд). Те саме стосується i власних назв, абрєвiатур й акронiмiв (New York, NATO, INTERPOL,

UNESKO). Водночас турецькі науковці-лінгвісти не завжди дотримуються одностайності щодо таких запозичень, тому проблема написання англо-американізмів і досі залишається дискусійною.

Також ми помітили, що є також запозичення з галузі інформатики таких як: çip-чип, hashtag- хештег, hacker- хакер, monitör- монітор, printer-принтер, sosyal media-соціальні мережі, laptop-ноутбук, mousepad-килимоч для мишки, link-посилання, лінк, mail- електрона пошта, kursör-курсор. Нам здається що саме з англійської мови є запозичення саме з галузі інформатики, та не тільки в турецькій мові, бо це в сучасному світі вважається сленгом- це теж є запозиченням, бо в світі зараз розповсюджується така сфера діяльності.

2.3. Італійські запозичення.

До неї належать не лише мореплавні й риболовецькі терміни, але й назви морських тварин, риб, а також морських вітрів. Наприклад, güverte – палуба, bandıra – прапор, стяг, штандарт, ahtapot – спрут, восьминіг, пухлина, sandal – човен, lodos – південний вітер, balina – кит. Цікавою є сфера політикоєкономічна, де серед цих запозичень переважають італійські (bilanço – баланс, borsa– біржа, protesto – протест, depozit – депозит, parlamento – парламент), а грецькі є поодинокими, наприклад, navlun – фрахт, gümrük – митниця. [1, с.104-105]

2.4. Німецькі запозичення.

Серед поодиноких західноєвропейських запозичень зупинимося на німецьких, що не мають істотного впливу на словниковий фонд турецької мови. До основних причин проникнення цих запозичень належать насамперед зовнішні, а саме політико-військові контакти турецької і 110 німецької сторін, що розпочалися активно ще в першій половині ХХ ст., а вже з другої половини ХХ ст. – у зв'язку з масовим виїздом турецьких робітників до Німеччини й розвитком турецького бізнесу в цій країні. Найчисельнішою лексико-семантичною групою використання німецьких запозичень була й залишається технічна галузь: dübel – дюбель, şalter – електричний рубильник, şablon – шаблон, dizel – дизель. Поодинокі німецькі запозичення трапляються у сфері освіти, політики, економіки: dekan – декан, doçent – доцент, nazi – нацист, konsern –

концерн; у сфері побуту: şnitzel – шніцель, vermut – вермут, ringa – океанічний, морський оселедець. [1, с.109-110]

До турецької активно "вплітаються" німецькі слова й словосполучення. Наприклад: Yarın schreiben (писати) yarın yazacağım – Я завтра маю написати. Krank (хворий) olduğumu şefe bildirdim – Я повідомив шефу, що захворів. Türkçe'yi vergessen (забувати) yaptım – Я забув турецьку. Поки що це проблема розмовної мови, але шлях такої мови до писемної, напевно, не дуже довгий, що становить, безперечно, загрозу для сучасної турецької мови. Зазначена проблема стосується не лише турків у Німеччині, але й турецьких іммігрантів, які перебувають в інших країнах Західної Європи. [1, с.110]

2.5 Грецькі запозичення.

Так як турецька мова є і в деяких грецьких островах, було дуже цікаво дізнатися як вона деформувалася і як турецька мова поєдналася з грецькою.

Як видно, з (4),(5) і (6), багато слів, переважно дієслів, що використовується в родоській турецькій мові, перенесені з грецької конотації на турецькі з їхніми буквальними значеннями.

(4) RT: Ayten beni yarıştırdı, şimdi Ezel'e de bakıyorum.

Y: Me kolise i Ayten tora vlepö ke to Ezel ben.BEL yapış. GEÇ.3TK TNM Ayten şimdi gör.ŞİM.1TK ve BEL Ezel

TT: Ayten beni alıştırdı, şimdi Ezel'i de izliyorum.

(5) RT: Ali durdu.

Y: O Ali stamatis TNM Ali dur. GEÇ.3TK

TT: Ali (kursu) bıraktı.

(6) RT: Umarım grev onları tutmaz.

Y: Elpizo na min tus piasi i aperiya um. ŞİM.1TK İST OLMZ onlar.BEL tut.1TK TNM grev

TT: Umarım onlar grevden etkilenmez / grev onları etkilemez.

(4)'te yarıştırmak ve bakmak; (5)'te durmak; (6)'da tutmak грецькі приголосні дієслів використовуються точно в родосько турецькій мові, але ці дієслова не вживаються з тими самими приголосними в турецькій мові. Наприклад, в турецькій

мові *durmak* не використовується, щоб сказати, що людина залишила роботу або курси, який він відвідує, але в родосько турецькій мові форми *Ayşe işten durdu* і *Ali (kurstan) durdu* дуже поширені в такій ситуації. [2, с.167]

Заміна однієї морфеми в структурі іншої морфеми. У прикладах цієї категорії ми не можемо говорити лише про лексичну зміну. Механізм, який тут працює, полягає в тому, що в результаті збереження морфем у структурі, яка в грецькій мові здебільшого виражається як словосполучення іменника чи дієслова, ця структура викликає відхилення від турецької мови.

(7) RT: *Ayaklan beş dakika*

Y: *pende lepta me ta róđja beş dakika. ÇĖ ile TNM ayak.ÇĖ.BEL*

TT: *Yürüyerek beş dakika.*

(8) RT: *Termosifonu koydun mu?*

Y: *Evaless to termosifono? koy. GEÇ.2TK TNM termosifon.BEL*

TT: *Termosifonu açtın/yaktın mı?*

У (8) дієслово *koymak* перенесено саме з грецької мови, а заміна його дієсловами *açmak/yakmak*, що використовується для вираження того самого значення в турецькій мові, утворює відхилення, оскільки *termosifonu koymak*, але використовується вирази *termosifonu açmak/yakmak*. [2, с.168]

В той час, як в турецькій мові використовується питальна частка () в питаннях так чи ні, а в грецькій мові питальна частка відсутня, а питання так чи ні формується лише за допомогою відповідної інтонації.

RT: *İyisin?*

Y: *Ise kala? -imek. ŞİM.2TK iyi*

TT: *İyi misin?*

Як видно з цього речення, у запитаннях так чи ні в родосько турецькій мові, питальна частка не використовується, а питання формується за допомогою інтонації. Це викликає розбіжності від турецької мови. [2, с. 169]

Вживання суфікса множини. Коли перед іменником в турецькій мові стоїть число або кількість, іменник є одноною та в однині сумісний з дієсловом [*sayı/niceleyici + ad tekil*]. У грецькій мові, якщо словосполучення з іменником має

число або кількість, іменник має форму множини [sayı/niceleyici + ad çoğul]. Крім того, немає гармонії між часткою та початком у реченнях функції прикметника в турецькій, але є в грецькій.

RT: İki adalar da harikaydı.

Y: Ke ta ðio nisia itan iperoha ve TNM iki ada.ÇĞ.BEL -imek. GEÇ.3ÇĞ harika.3ÇĞ

TT: İki ada da harikaydı.

У словосполученні іменника, де в цьому прикладі використовується число *iki*, число подане у формі множини з впливом грецької мови. Це призводить до відхилення, оскільки очікується, що цей іменник буде в однині в турецькій мові.

RT: Sözetçeklerimiz çok konular var.

Y: İparhun polla themata ta oroia tha kuventiasume var. ÇĞ çok konu. ÇĞ TNM İA.ÇĞ GEL konuş.1ÇĞ

TT: Söz edeceğimiz çok konu var.

А в цьому прикладі, як іменник *çok* у множині після самої кількості, так і суфікс множини у частці викликають розбіжність від турецької мови. Використання цього афіксу множини в родосько турецькій мові зумовлено формою множини грецького відносного *oroia*. Оскільки відносний іменник не вживається в цьому випадку в турецькій мові, множина тут показана на дієприкметнику. [2, с. 169]

Шукаючи запозичені грецькі слова в турецькій мові, я знайшла такі як: *ahlat*- дика груша, *anason*- аніс, *biber*-перець, *defne*- лавровий листок, *domates*- помідор, *eğir*-прополіс, *enginar*- артишок, *fasulye*- фасоль, *fava*-пюре із бобів, *fesleğen*- мята, *fundaveres*, *kebere*- каперці, *ihlamur*- липа, *kantaron*- звіробій, *karari*- каперці, *katran ağacı*-кедр, *kestane*- каштан, *kiraz*- вишня або черешня, *kokoruz (mısır)*- кукурудза, *kökna*-піхта (ялиця), *labada*- щавель, *lahana*- капуста, *mantar*- гриби, *marul*- латук, *melisa*-меліса або мята, *üvez*- горобина, *tirfil*- конюшина, *roka*- рукола, *radika*- кульбаба, *relit*-жолудь, *patates*- картопля, *patatya*-ромашка, *palamut*- жолудь, *muşmula*-мушмула(фрукт з якого роблять пастилу або вино).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.

Отже, ми маємо можливість зрозуміти що доволі велика кількість слів в турецькій мові є запозиченими. Звичайно, тут не найбільша кількість запозичень, бо також можемо вказати про існування певних запозичення зі східних мов.

Було доволі захоплююче шукати інформацію та дізнаватися набагато більше більше про мову, яку я вивчаю вже близько двох років, також ще було дуже цікаво досліджувати той факт, що в цій мові є запозичення з англійської, але це було очікувано, адже в сучасному світі англійська є такою мовою, що частоко вкорінилася та продовжує проникати за допомогою запозичень в більшість мов світу. Я була здивована, що найбільшу кількість запозичених слів має саме Франція, але цей факт є доволі відомим та зрозумілим нам за допомогою уроків та власних досліджень з історії. Також цікавим є момент як грецька мова відбилася та знайшла певне «життя» в сучасну турецьку мову, та цікаво і навіть вражаюче те, як турецька мова змогла взагалі існувати, та використовуватися місцевими жителями грецьких островів.

ВИСНОВКИ

1. Запозичення зустрічається в багатьох мовах, і звичайно ж і в турецькій мові воно є. Звичайно це все залежить від тісного взаємозв'язку з культурами інших народів.

2. В турецькій майже половина лексичного складу складається із запозичених слів. Серед яких є запозичення зі східних країн: це арабські, перські, і західноєвропейські запозичення. З західноєвропейських запозичень в нашій роботі ми розглядали французькі, італійські, англійські, грецькі та німецькі.

3. Французькі запозичення займають перше місце серед західноєвропейських запозичень, десь приблизно 35%. Це відбулося через тісний зв'язок між Туреччиною та Францією дивлячись по історії. Причиною появи є необхідність номінації нових предметів і явищ, понять; уникнути полісемії, закріпити за своїм та чужим словом різні смислові відтінки; прагнення замінити багатослівне найменування в турецькій мові однослівним шляхом запозичення французького слова.

4. Найстарішими запозиченнями вважається грецькі та італійські. Це сталося через тривалу історичну взаємодію між грецьким та турецьким народами, а також тісним контактом з італійськими державами. В часи Середньовіччя ці держави мали вплив в торгівлі та мореплавстві. Через це, причиною проникнення італійських та грецьких запозичень до турецької мови стала необхідність номінації нових предметів і понять за браком свого еквіваленту.

5. Також ми дізналися, що турецька мова проникла і на грецький острів Родос ще в часи коли грецькі острови були під керівництвом Туреччини. Звичайно турецька мова починає потроху зникати з цього острова, бо тільки люди похилого віку до наших часів використовують її, а молоде покоління використовують грецьку. Але турецька мова до сьогодні продовжує вивчатися в грецьких школах, але лише як факультатив. Але було дуже цікаво дізнатися, що турецька мова проникла і в країни за межі своєї держави.

ÖZET

Borçlanma, her gün olmasa da çok sık kullandığımız dünyanın her dilinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ve bu bağlantı büyük ölçüde ülkeler ve devletler arasındaki yakın bağlantıya ya da tarih derslerinden birçok ülkenin sömürge olduğunu ya da sadece diğer devletlere bağlı olduğunu biliyoruz. Türk dili de bir istisna değildir. Türkçe kelime dağarcığının neredeyse yüzde ellisi diğer dillerden ödünç alınmıştır. Bir yandan, bunu oldukça hayal kırıklığına uğramış ve üzücü bir gerçek olarak görüyorum, çünkü dilin kimliği yok. Öte yandan, dil diğer dillerle etkileşime girdiğinde böyle ilginç bir süreci gözlemleyebiliriz.

Türkçede, Doğu dillerinden, yani Arapça ve Farsça'dan belirli sayıda ödünç alma görebiliriz. Batı Avrupa borçlanmaları da çalışılan dilin oldukça bir parçasıdır, örneğin: Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca ve Yunanca borçlanmalar.

Fransız borçlanması, Batı Avrupa borçlanmasında, ödünç alınan kelime sayısı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu kadar çok sayıda Fransız borçlanmasının ortaya çıkmasının nedeni, yeni konuların ve fenomenlerin atanması ve anlayıştır;

İngilizce borçlanma örneğinde, farklı dillerde ve elbette Türkçe'de de yaygın olduğunu söyleyebiliriz. Ve çoğu durumda, oldukça ilginç bir alanda - bilgi konusunda ortaya çıkarlar.

Yunanca ve İtalyanca borçlanmalar, Türk dilindeki en eski borçlanmalar olarak kabul edilir. Bu borçlanmaların nedeni, yeni konuların ve kavramların Fransız dilindeki gibi aynı kabul edilir. Ancak burada çoğu durumda navigasyon ve ticaret ile ilgilidir.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сорокін С.В., Ксьондзик. Н.М. (2016). Історія турецької мови: курс лекцій. Київ.
2. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/104814>
3. <http://eprints.zu.edu.ua/1068/1/06ktpifm.pdf>
4. https://vlp.com.ua/files/17_36.pdf
5. http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27106/1/6%20%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_%d0%9a%d0%be%d0%b1%d1%80%d0%b8%d0%bd%d0%b5%d1%86%d1%8c%2c%20%d0%a1%d0%b0%d0%b2%d0%b8%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0%2c%20%d0%91%d0%b5%d0%b7%d1%83%d0%b3%d0%bb%d0%b0_compressed.pdf
6. http://erolkoturk.net/FileUpload/ks85423/File/2003-04-25_haldun_ozen-dil_ve_dil_dernegi.pdf
7. https://www.researchgate.net/profile/Martin-Haspelmath/publication/279973916_Lexical_borrowing_concepts_and_issues/links/5655dd7308ae1ef9297950d9/Lexical-borrowing-concepts-and-issues.pdf

ДОДАТКИ

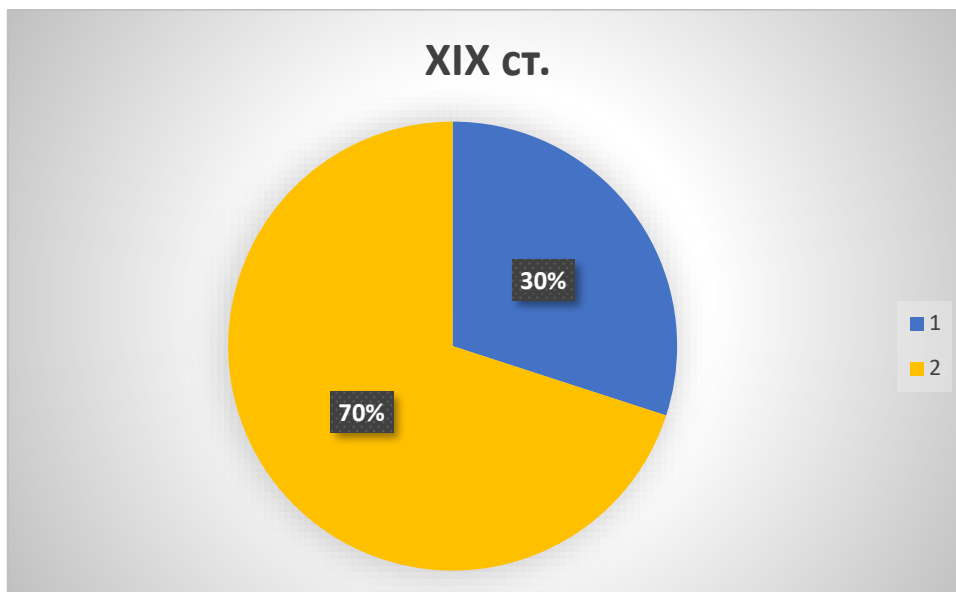

Рис. 1

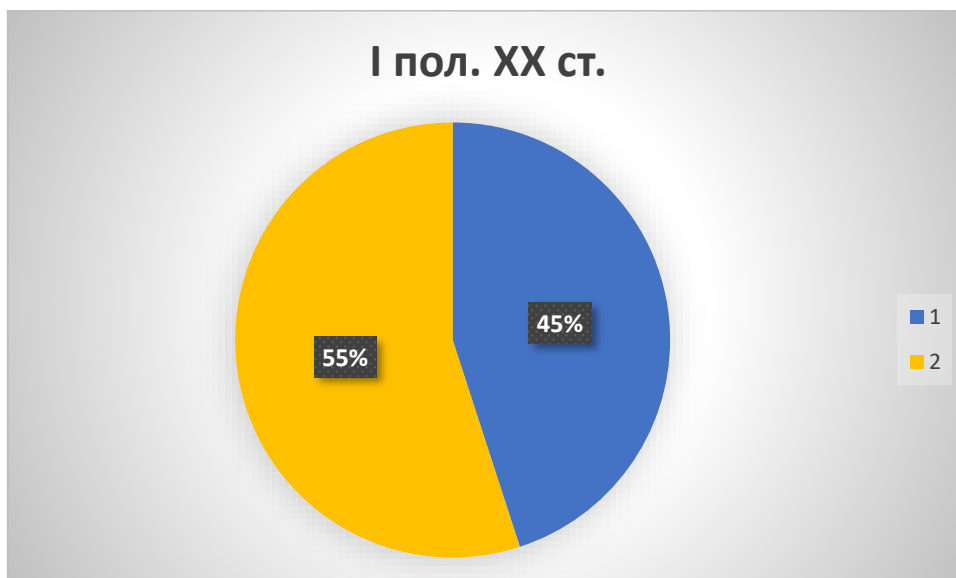

Рис. 2

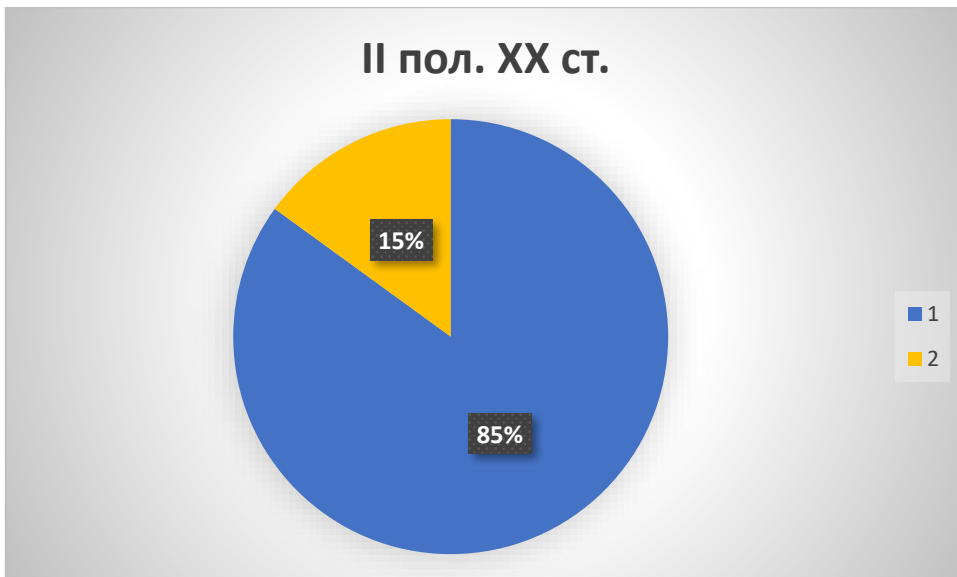

Рис. 3

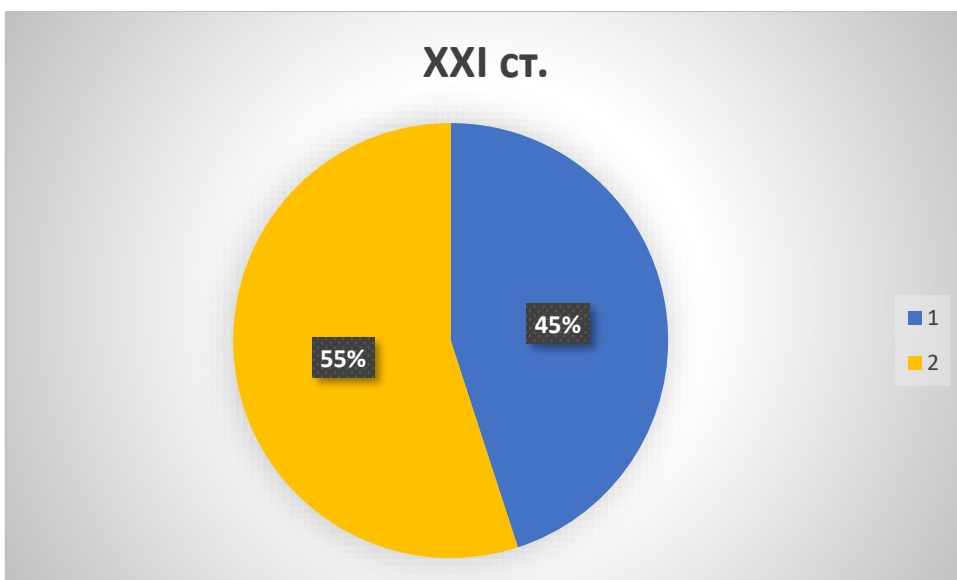

Рис. 4